

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

3394

Vragen van de leden **Van der Staaij** (SGP) en **Sjoerdsma** (D66) aan de Minister van Buitenlandse Zaken over *ruimhartige subsidie voor gedetineerdenbegeleiding in het buitenland* (ingezonden 6 juli 2023).

Antwoord van Minister **Hoekstra** (Buitenlandse Zaken) (ontvangen 22 augustus 2023).

Vraag 1

Herinnert u zich de aangenomen motie-Van der Staaij/Sjoerdsma van november 2022¹ waarmee de regering verzocht is om bij de totstandkoming van het nieuwe subsidiekader voor gedetineerdenbegeleiding in het buitenland, continuïteit, kwaliteit, ruimhartigheid en waardering van accentverschillen centraal te laten staan, en daarbij (tevens) als doelstelling te hanteren dat wereldwijd alle Nederlanders in een buitenlandse gevangenis aanspraak kunnen maken op de juridische en/of sociale ondersteuning die de betrokken organisaties bieden?

Antwoord 1

Ja. In de Staat van het Consulaire van 7 juli 2023 heb ik aan deze motie gerefereerd.²

Vraag 2

Klopt het dat u ervoor kiest de subsidie onder nagenoeg gelijke voorwaarden met twee jaar te verlengen, ondanks de forse investeringen die betrokken stichtingen hebben gedaan en zullen moeten doen om gedetineerdenbegeleiding breed te kunnen blijven aanbieden?

Antwoord 2

Het vigerende vierjarige subsidiebeleidskader, dat zou aflopen op 31 december 2023, is met twee jaar verlengd tot en met 31 december 2025. Met de voortzetting van de samenwerking met de huidige vier subsidieontvangende organisaties is tot 1 januari 2026 opvolging gegeven aan het eerste deel van de in vraag 1 genoemde motie van de leden Van der Staaij en Sjoerdsma van 24 november 2022, die verzocht om continuïteit. Ik start dit jaar met een evaluatie van de subsidies die door het Ministerie van Buitenlandse Zaken en

¹ Kamerstuk 36 200 V, nr. 47.

² Kamerstuk 36 200 V, nr. 94, pagina 18

het Ministerie van Justitie en Veiligheid worden gegeven aan onafhankelijke organisaties voor de begeleiding van Nederlandse gedetineerden in het buitenland. Op basis van de uitkomsten van die evaluatie wordt vanaf eind 2024 gewerkt aan een herziening van het subsidiebeleidskader per 1 januari 2026. Het tweede deel van de motie, het verzoek om bij de totstandkoming van het nieuwe subsidiebeleidskader continuïteit, kwaliteit, ruimhartigheid en waardering van accentverschillen centraal te laten staan, is hierbij het uitgangspunt.

Ofschoon aan de Minister van Buitenlandse Zaken op het voornoemd (subsidie-) terrein een ruime beleidsvrijheid toekomt, zal ik de huidige subsidieontvangende organisaties en andere experts de gelegenheid bieden tot inbreng tijdens de evaluatie. Eventuele beleidswijzigingen volgend uit de evaluatie zal ik vóór 1 januari 2026 aan uw Kamer schriftelijk doen toekomen.

Vraag 3

Heeft u bij uw beslissing tot verlenging bij de betrokken subsidiepartners geïnventariseerd welke invloed de verlenging zou hebben op de beschikbaarheid en kwaliteit van gedetineerdenbegeleiding, en hoe heeft u getracht de negatieve gevolgen van de verlenging in te perken?

Antwoord 3

Het subsidieplafond voor gedetineerdenbegeleiding buitenland is gestegen van € 729.000 in 2003 naar € 1.550.000 vanaf 2020. Aan de thans betrokken subsidiepartners is subsidie verdeeld en toegekend op basis van de tender per 1 januari 2020. Het totale aantal Nederlandse gedetineerden in het buitenland over de afgelopen 15 jaren dat zich meldt voor consulaire bijstand laat een dalende lijn zien. Gelet op het hogere subsidieplafond en het lagere aantal gedetineerden is gekozen het bestaande subsidieplafond naar rato per jaar te verlengen. In de voornoemde evaluatie zal worden ingezoomd op de verschillende gesubsidieerde activiteiten en de optimale verdeling van het totale subsidiebudget over de te onderscheiden activiteiten inclusief het onderscheid tussen zorg en niet-zorglanden.

Vraag 4

Erkent u dat verlenging van de huidige regeling met twee jaar deze stichtingen financieel belast, en bovendien niet bijdraagt aan het behalen van de doelstelling om wereldwijd alle Nederlanders in een buitenlandse gevangenis aanspraak te laten maken op juridische en/of sociale ondersteuning?

Antwoord 4

Op basis van de algemene subsidieopdracht, de tenderprocedure, de inschrijvingen en de subsidiebeschikkingen weten de subsidieontvangende organisaties van tevoren waar zij over meerdere jaren (financieel) aan toe zijn. Consulaire bijstand aan Nederlandse gedetineerden in het buitenland en de begeleiding door gespecialiseerde onafhankelijke organisaties die daarvoor subsidie ontvangen, gelden alleen voor Nederlanders die hierom vragen. Dit absolute aantal, zoals genoemd in het antwoord op vraag 3, neemt over meerdere jaren gezien af. Verder behoort het niet tot de doelstellingen van het subsidiebeleidskader om aan alle Nederlandse gedetineerden in het buitenland die hierom vragen gesubsidieerde aanvullende juridische ondersteuning vanuit Nederland te geven. De subsidieontvangende juridische organisaties opereren zelfstandig, maar moeten -om binnen de regels en het budget van subsidiebeleidskader te blijven- in hun selectie met name de urgentie, de ernst, en de toegevoegde waarde van de aanvullende juridische ondersteuning vanuit Nederland bij een juridische hulpvraag in het buitenland bepalen. De subsidie is bedoeld als aanvulling (extra) op de lokale rechtsbijstand. Een gedetineerde in het buitenland moet in de eerste plaats immers steeds de bijstand hebben van een lokale advocaat. Alleen een lokale advocaat kan een gedetineerde in het buitenlandse strafproces verdedigen. De bijstand vanuit Nederland kan dit nooit vervangen. Tegelijkertijd ben ik mij bewust dat hier een spanningsveld kan ontstaan in landen waar beperkt/afwezig aanbod van lokale rechtsbijstand bestaat.

Vraag 5

Erkent u dat de stichtingen die juridische ondersteuning verlenen momenteel veel meer gedetineerden bijstaan, dan waarvoor zij subsidie ontvangen? En klopt het dat u, zich bewust van het tekort aan financiering, aanstuurt op een neerwaartse bijstelling van de activiteiten?

Antwoord 5

Blijkens de rapportages van de organisaties behandelden de twee organisaties, die subsidie ontvangen voor de activiteit «aanvullende juridische ondersteuning» in 2022 in totaal 333 zaken op een gedetineerdenpopulatie van circa 1.700. De twee organisaties ontvangen hiervoor samen een subsidie van jaarlijks € 350.000.

De organisaties opereren onafhankelijk en zelfstandig binnen en onder het subsidiebeleidskader. Het subsidieinstrument laat naar zijn aard geen gedetailleerde opdracht toe. In het overleg met één van de twee juridische organisaties heeft het ministerie als vrijblijvende suggestie in overweging gegeven te kijken naar de onderlinge werk- en zaaksverdeling tussen de twee organisaties, de door de organisaties gehanteerde criteria t.a.v. het aannemen van cliënten en juridische hulpvragen en naar de taakinvulling bij het behandelen van de juridische hulpvragen.

Vraag 6

Gelet op uw voorstel voor een neerwaartse bijstelling van de activiteiten, kunt u aangeven aan welke (groepen) Nederlandse gedetineerden volgens u ondersteuning zou moeten worden geweigerd, hierbij in gedachten houdend dat vermogende gedetineerden met een eigen betalende advocaat reeds niet in aanmerking komen voor de gesubsidieerde ondersteuning?

Antwoord 6

Er is geen sprake van een voorstel voor neerwaartse bijstelling van de activiteiten. Het is aan de subsidieontvangers om invulling te geven aan hun activiteiten. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken subsidieert aanvullende juridische ondersteuning ten behoeve van Nederlandse gedetineerden in het buitenland. Zoals bij antwoord 4 is aangegeven is het cruciaal, dat de juridische ondersteuning alleen aanvullend is, voor zaken waarin een aantoonbare toegevoegde waarde is ten opzichte van de lokale rechtsbijstand.

Vraag 7

Hoe verhoudt uw huidige voornemen zich tot de uitgangspunten van continuïteit, kwaliteit, ruimhartigheid en waardering van accentverschillen, maar ook tot de rechts- en kansgelijkheid voor gedetineerden in het buitenland?

Antwoord 7

Zoals aangegeven in het antwoord op vraag 2 wordt met de voortzetting van de samenwerking van het Ministerie van Buitenlandse Zaken met de huidige vier subsidieontvangende organisaties tot 1 januari 2026 opvolging gegeven aan het verzoek om continuïteit. Deze continuïteit en de principiële keuze het subsidieplafond te verdelen over vier specialistische organisaties voor vier verschillende activiteiten geeft expliciet ruimte voor accentverschillen, verdere professionalisering en kwaliteitsontwikkeling tussen de activiteiten. Nederlanders die zijn gedetineerd in het buitenland zijn onderworpen aan het (buitenlandse) rechtssysteem van het land waarin zij zich bevinden. Met het oog op het algemene beginsel van rechtsgelijkheid mogen Nederlanders niet slechter worden behandeld dan andere gedetineerden in dat land. Aldus wordt de vraag van rechts- en kansgelijkheid behandeld binnen het strafrechtssysteem van dat land. De door Nederlandse gesubsidieerde aanvullende juridische ondersteuning is niet bedoeld om Nederlandse gedetineerden in het buitenland een betere juridische positie te geven dan andere gedetineerden in dat land. Ook is de Nederlandse ondersteuning niet bedoeld om een Nederlander in het buitenland een gelijke positie te geven als ware hij in Nederland gedetineerd.

Vraag 8

Beaamt u dat de groeiende (financiële) druk op betrokken stichtingen ook zorgt voor een grotere druk op en belasting van consulaire medewerkers op Nederlandse posten in het buitenland en op het Ministerie van Buitenlandse Zaken, en erkent u dat dit een onwenselijke situatie is die voorkomen dient te worden?

Antwoord 8

De consulaire medewerkers van Nederlandse posten en Honoraire Consuls bieden consulaire bijstand aan gedetineerden. Naast deze consulaire bijstand subsidieert het Ministerie van Buitenlandse Zaken verschillende andere activiteiten op het gebied van het begeleiden van Nederlandse gedetineerden in het buitenland, via onafhankelijke gespecialiseerde organisaties. Tussen deze organisaties en het ministerie vindt informatie-uitwisseling plaats, waarbij de organisaties elkaar waar mogelijk ondersteunen in de begeleiding van individuele gedetineerden, maar tegelijkertijd ook binnen de eigen gegeven rol blijven, naast de consulaire bijstand van de posten. Dit samenspel tussen verschillende partijen functioneert goed. Nederland biedt hiermee een omvattende en in de wereld unieke vorm van gedetineerdenbegeleiding in het buitenland.

Vraag 9

Bent u daarom bereid een eventuele verlenging van de huidige subsidie onder gelijke voorwaarden gepaard te laten gaan met ophoging én reële inflatiecorrectie van het subsidiebudget om zodoende uitvoering te geven aan de uitgangspunten conform het verzoek in de motie-Van der Staaij/Sjoerdsma, zoals hierboven verwoord?

Antwoord 9

Ik bied de subsidieontvangende organisaties tijdens de verlenging de mogelijkheid om inflatie mee te nemen in de begroting voor een maximum van 5% per jaar. Ik heb de organisaties gevraagd, indien zij vanaf 2024 in aanmerking willen komen voor (voortzetting van de) subsidie, om uiterlijk 31 augustus 2023 een schriftelijk verzoek bij het ministerie in te dienen met onder meer een activiteitenplan en begroting.

Vraag 10

Op welke manier bent u voornemens om in de periode na de voorgenomen verlenging uitvoering te geven aan de motie-Van der Staaij/Sjoerdsma?

Antwoord 10

Zie het antwoord op vraag 2. Eventuele beleidswijzigingen volgend uit de evaluatie zal ik vóór 1 januari 2026 aan uw Kamer schriftelijk doen toekomen. Tijdens de evaluatie zal de inbreng van de subsidieontvangende organisaties worden meegenomen.